

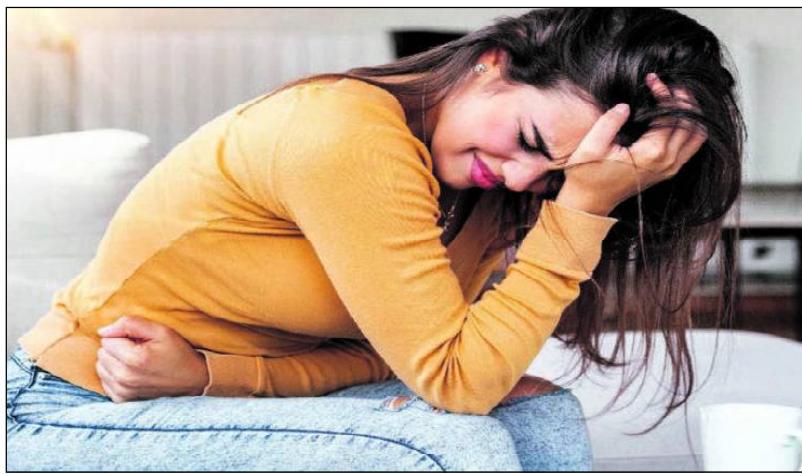
ମୁକୁତ୍ତା ଗୁଣ୍ଡା

ଗୁଜ୍ରାଟ ପ୍ରଦେଶର କୁନାଗଡ଼ ସହର ନିକଟରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଉଥିବା ଗୀରନାର କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ, ଗୀରନାର ପର୍ବତ ପାଦଦେଶରେ, ଏକ ସୁଦୃଶ୍ୟ ଗୁପ୍ତା ରହିଛି । ତାହାକୁ ମୁଠୁଳୁଯ ଗୁପ୍ତା କୁହାଯାଏ । ଏହି ଗୁପ୍ତାର ଉଲ୍ଲେଖ ବିଭିନ୍ନ ପୂରାଣରେ ମିଳେ । ପୂରାଣ ଅନୁସାରେ, ପୁଣ୍ୟଭୂମି ମଧ୍ୟରାମଣ୍ଡଳ ଥୁଲା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଜନ୍ମଭୂମି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର କର୍ମଭୂମି ଥୁଲା ଦ୍ୱାରକାମଣ୍ଡଳ । ତାହାର ସାଂପ୍ରତିକ ନାମ ଗୁଜ୍ରାଟ । ଏହା ଗୁର୍ଜର ସଂପ୍ରଦାୟଙ୍କର ବାସଭୂମି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନୃତନ ରାଜ୍ୟ । ଏଣୁ ପ୍ରାୟ ଗୁଜୁରାଟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସ୍ତତିକୁ ଅବଳମ୍ବନ କରି ଗଡ଼ି ଉଠିଛି ଅନେକ ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର । ସେଥୁ ମଧ୍ୟରୁ ଗୀରନାର କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଦ୍ୱାରକା କ୍ଷେତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହବୁପୂର୍ଣ୍ଣ । ‘ଭାଗବତ’ର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁୟାୟୀ, ତ୍ରେତୟା ଯୁଗରେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶରେ ମୁଠୁଳୁଯ ନାମରେ ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ । ଏକଦା ଦେବତା ଓ ଅସ୍ତ୍ରରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘୋର ସମର ହେଲା । ଦେବତାମାନେ ଅସୁରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରାଜିତ ହେବାରୁ ସେମାନେ ମହାରାଜ ମୁଠୁଳୁଯଙ୍କର ଶରଶରିକ୍ଷା କଲେ । ଧର୍ମାୟା ମୁଠୁଳୁଯ ନେବାମାନଙ୍କ ମହାମାନ

କରିବାପାଇଁ ଅସୁରମାନଙ୍କ ସହିତ ଘୋର ସଂଗ୍ରାମରେ ରତ ରହିଲେ । ଏ ଭିତରେ ଅନେକ ବର୍ଷ ବିତିଗଲା । କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଜନ୍ମଲାଭ କରି ଦେବସେନାପତି ଦାଯିତ୍ବ ନେଲା ପରେ, ମୁରୁକୁଳ୍ଯକର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ସେତେବେଳୁ ପୃଥ୍ଵୀରେ ତ୍ରେତ୍ୟା ସୁଗ ସରି ଦ୍ୱାପର ସୁଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ଦେବତାମାନେ କୃତଞ୍ଜତାବଶତ ମୁରୁକୁଳ୍ଯ ଜଣାଇଲେ ଯେ ଏ ଭିତରେ ଅନେକ ସମୟ ବିତି ଯାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ଆମ୍ବାୟସ୍ଵଜନ ଆଉ କେହି ପୃଥ୍ଵୀରେ ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ବର୍ଜମାନ ସେ ନିଜ ଜଛା ଅନୁସାରେ ଦେବତାଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ବର ମାର୍ଗିନେଇ ପୃଥ୍ଵୀଲୋକକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ଏସବୁ ଶୁଣି ଦୁଃଖୀ ଓ କ୍ଲାନ୍ତ ମୁରୁକୁଳ୍ଯ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ନିଜର କ୍ଲାନ୍ତି ଦୂର କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିରବରେ ଶୋଇବା ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନ ମାରିଲେ । ଏବଂ ଏହି ବର ମଧ୍ୟ ମାରିଲେ ଯେ ମୋର ନିଦ୍ରାରେ ବ୍ୟାପାର କରି କେହି ଯଦି ମୋତେ ଉଠାଇବ, ସେ ପୋଡ଼ି ପାଇଁଶା ହୋଇଯିବ । ଦେବତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ମୁରୁକୁଳ୍ଯ ଗୀରନାର ଶିରିର ଏହି ଶୁଫାରେ ଆସି ଶୟନ କଲେ । ଶୁଫାରାଟ ପ୍ରଦେଶର ଜୁମାଗଡ଼ ସହର ନିକଟରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଉଥିବା ଗୀରନାର କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ, ଗୀରନାର ପରିବତ ପାଦଦେଶରେ, ଏକ ସୁଦୃଢ଼୍ୟ ଶୁଫା ରହିଛି । ତାହାକୁ ମୁରୁକୁଳ୍ଯ ଶୁଫା କୁହାଯାଏ । ଦ୍ୱାପର ଯୁଗର ଶେଷତାରା । କୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ କଂସ ବଧ କଲେ । କଂସ ମଲାପରେ ଜରାସନ୍ତ ବାରଯାର ମଥୁରା ଆକ୍ରମଣ କଲା । କିନ୍ତୁ ବାରଯାର ପରାହତ ହେବାରୁ କାଳଯବନ ନାମକ ଦୁର୍ବିନ୍ଦ୍ରିୟ ଯବନ ସହିତ ମିତ୍ରତା କରି ତାକୁ ମଥୁରା ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ପ୍ରେରିତ କଲା । କାରଣ କାଳଯବନ ବର ପାଇଥୁଲା ଯେ ସମ୍ବନ୍ଧ ସମରରେ ତାକୁ କେହି ପରାଷ୍ଟ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏହା ଜଣି ରଥରୁ ଓହୁର ଦର୍ଢିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏହା ଦେଖୁ କାଳଯବନ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅନୁଧାବନ କଲା । କୃଷ୍ଣ ମୁରୁକୁଳ୍ଯ ଶୋଇଥିବା ଅନ୍ତକାର ଶୁଫା ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ କାଳଯବନ ପ୍ରବେଶ କରି ଅନ୍ତକାର ମଧ୍ୟରେ ମୁରୁକୁଳ୍ଯକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭାବି ଆକ୍ରମଣ କଲା । ନିଦ ଭାଜିଯିବାରୁ କୋଧୁତ ହୋଇ ମୁରୁକୁଳ୍ଯ କାଳଯବନ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାଇ କରିବାରୁ କାଳଯବନ ମୋହି ପାଇଁଶା ମୋଦମନ୍ତବ୍ୟ ।

ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚରେ ଜଣେ ମହିଳା ଦୋଷୁକଣ୍ଠ ଆତେନୋମାୟୁସିତ୍

ଅନେକ ସମୟରେ ମହିଳାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ତଳିପେଟରେ ଭାଷଣ ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେଉଥିବା କଥା ପ୍ରକାଶ କରିଥା' ଛି । ତାହା ଏପରି ଅସହ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଯେ, କୌଣସି କାମ କରିବା ତ ଦୂର କଥା, ବିଷବ ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼େ । ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚ ଜଣରେ ପ୍ରାୟ ଜଣେ ମହିଳା ଏହାକୁ ଥିଲେ ନିଭାଉଥିବ ବେଳେ ଏ ବାବଦରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ମୁହଁ ଖୋଲିଥା' ଛି । ତେବେ ଏପରି ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗୁଥିବା ମହିଳାମାନେ 'ଆତ୍ମନୋମାଯଦିଷ୍ଟ' ନାମକ ଏକ ଅଞ୍ଚ ଜଣଶ୍ଵରୀ ଗୋରାରେ ପାଢ଼ିତ ଯାହା ଗର୍ଭାୟନ ପ୍ରଭାବିତ କଥିଥିବା ଏକ ଦୀର୍ଘସ୍ଥାଯୀ ଅବସ୍ଥା । ଏହାଦ୍ଵାରା ଅନ୍ୟମିତ ମାସିକ ରତ୍ନସ୍ତବ ସହ ଭାଷଣ ରତ୍ନସ୍ତବ ଏବଂ ତଳିପେଟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପରି ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଦେଇଥାଏ । ଏହା ମଧ୍ୟ ମହିଳାଙ୍କର ପ୍ରଜନନ କ୍ଷମତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ । 'ଆତ୍ମନୋମାଯଦିଷ୍ଟ'ରେ ପାଢ଼ିତ ଥିବା ମହିଳାମାନେ କୌଣସି ସମୟରେ ଗର୍ଭବତୀ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ୩୦ ରେ ଗର୍ଭପାତ, ନିର୍ଭରିତ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସବ ଏବଂ ପ୍ରସବ ପରେ ଭାଷଣ ରତ୍ନସ୍ତବ

ଆଶିଳ୍ପ ଅଧିକ ରହିଥାଏ । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ, ଗରାଶୟ ଉତ୍ତରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରତିକରିତ ତାହାର ଅନ୍ତର୍ଗତରେ ହେଉଛି ଏଣ୍ଟ୍ରୋମେଟ୍ରିଅମ୍, ଯେଉଁଠି ଶୁକ୍ରାଶ୍ଵର ଓ ତିର୍ଯ୍ୟାଶ୍ଵର ମିଶ୍ର ତୃତୀୟ ସ୍ଥରେ ହୋଇଥାଏ । ଗର୍ଭଧାରଣା ନ ହୋଇଥିଲା ଯାଏ ଏହା ପ୍ରାଣକଳ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଅନ୍ୟ ମାତ୍ରରେ ପ୍ରତି ହେଉଛି ମାଇଓମେଟ୍ରିଅମ୍ ଯାହା ଗର୍ଭଧାରଣା ବେଳେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣାବିତ ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ଆଜନୋମାଧ୍ୟସିଦ୍ଧ ଥିବା ମହିଳାଙ୍କର ମାଇଓମେଟ୍ରିଅମ୍ ଫୁଲରେ ଭୁଲିବି ଏଣ୍ଟ୍ରୋମେଟ୍ରିଅମ୍ ପରି କୋଷ ରହିଥାଏ । ଏହି କୋଷୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ରଣାର କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ଆଗେ ଗର୍ଭଶୟକୁ ଅନ୍ତେପରାର ଦ୍ୱାରା କାଢ଼ି ତାହାର ଜୀବନ୍ତ କୋଣ

ଡେରିରେ ଉଠିବା ତଳ ଲକ୍ଷଣ

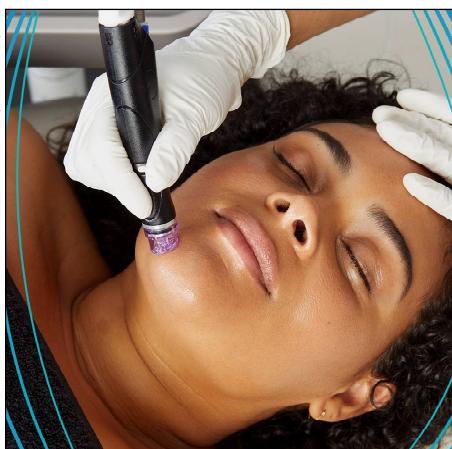
ବଢ଼ି ଭୋରରୁ ଉଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିବା ଲାଗି ଆମେ ସର୍ବଦା ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେଉ । ତେବେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଶଯ୍ୟା ଛାଡ଼ିପାରୁନଥ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଭଲ ଖବର ଆଣିଛନ୍ତି ଆମେରିକାର ମାସାଚ୍ୟୁଷେଣ୍ଟସ ଜେନେରାଲ ହସ୍ତିକାଲର ଦଳେ ଗବେଷକ । ସେମାନେ ଚଳାଇଥିବା ଅନୁଧାନ ଅନୁୟାୟୀ, ଯେଉଁମାନେ ସକାଳେ ଶୀଘ୍ର ଉଠିଥା'କ୍ଷି ସେମାନଙ୍କ ୩୦ରେ 'ଆନୋରେହିଆ ନର୍ତ୍ତୋସା' ନାମକ ଏକ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ ବିକାର ଦେଖାଦେବାର ଆଶଙ୍କା ଅଧିକ ଥାଏ । ଏଥୁ ସହିତ ନିଦ୍ରାହାନତା (ରନ୍‌ସୋମିଆ) ସହିତ ଆନୋରେହିଆ ନର୍ତ୍ତୋସା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସଂଯୋଗ ବାଦଦରେ ମଧ୍ୟ ଗବେଷକମାନେ ଜାଣିପାରିଛନ୍ତି । ପୂର୍ବ ଗବେଷଣାରୁ ଖାଦ୍ୟ ବିଶ୍ଵାଳା ଓ ଶରୀରର ଆର୍ଥିକରଣୀ ଘଣ୍ଟା ବା 'ବିର୍କାଡ଼ିଆନ୍ କ୍ଲୁଲ' ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୋଗ ଥିବା କଥା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ଉଲ୍ଲେଖିତୀର୍ଥୀ ଯେ, ଏହି ସିର୍କାଡ଼ିଆନ୍ କ୍ଲୁଲ ହିଁ ଶରୀରର ନିଦ୍ରା ସମେତ ଅନେକ ଜ୍ଞାନିକ କ୍ଷିମାଙ୍କୁ ନିଯନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ । ଗବେଷକମାନେ ଆନୋରେହିଆ ନର୍ତ୍ତୋସା ସହ ଜହିତ ଗୁଣସ୍ଵର୍ତ୍ତ ଓ ମର୍ମିଂ କ୍ଲୋନୋଟାଇପ୍ (ରାତିରେ ଶୀଘ୍ର ଶୋଇ ସକାଳେ ଶୀଘ୍ର ଉଠିବା) ସହ ଜହିତ ଗୁଣସ୍ଵର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଦ୍ୱିପାର୍କିକ ସମ୍ପର୍କର ସନ୍ଧାନ କରିପାରିଛନ୍ତି । ତାହାକୁ ବିଶ୍ଵେଷଣ କଲା ପରେ ଜନନ୍ୟୋମିତ୍ରା ସହ ଜହିତ ଗୁଣସ୍ଵର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁନ୍ଦର ଆନୋରେହିଆ ନର୍ତ୍ତୋସା ପରି ରୋଗର କାରଣ ସଠିକ୍ ଭାବେ ଜଣାପଡ଼ିଥିବା ବେଳେ ଏହାର ଚିକିତ୍ସା ମଧ୍ୟ ସାମିତ । ସେହିପରି ବିଜିନ୍ ପ୍ରକାର ମାନସିକ ଗୋଗରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରୁଥିବା ରୋଗୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆନୋରେହିଆ ନର୍ତ୍ତୋସା ଗୋଗୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦ୍ୱିତୀୟ ସର୍ବାଧିକ । ତେଣୁ, କେହି ଯଦି ସୁତ୍ୟନ୍ତର ଭାବେ ସକାଳେ ବିଲମ୍ବରେ ଉଠୁଛି,

ଏବେ
ଦେଖୁବାକୁ
ମିଳୁଛି ହାଇଡ଼୍‌ର
ଫେସିଆଲ୍‌ର
ଚହିଦା,
ଜାଣନ୍ତୁ କ'ଣ
ଏହାର ଫାଇଦ

ଆଜିକାଲିର ଆଧୁନିକା ତରୁଣୀ ଓ
ମହିଳାମାନେ ଉଚ୍ଛଳ, ମସୁଣ ଦୂଚା ପାଇଁ
ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକଳଣ କରୁଛନ୍ତି । ମୁହଁରୁ କଳା,
ଧଳା ଦାଗ ଦୂର କରିବା, ଓପନ୍‌ଫୋରସ
ଟ୍ରିଚମେଣ୍ଡ, ଆଖୁ ତଳୁ କଳାଦାଶ ଦୂର ପାଇଁ
ଅଣ୍ଟର ଆଇ ଟ୍ରିଚମେଣ୍ଡ, କଳା ୩୦କୁ ସୁଧର
କରିବାକୁ ଲିପି ଲାଇଚନ୍‌ସି ଟ୍ରିଚମେଣ୍ଡ, ଦୂଚାକୁ
ଦାଗମୁଣ୍ଡ ଓ ଉଚ୍ଛଳ କରିବାକୁ ଝିନ୍ ଗ୍ଲୋ
ଟ୍ରିଚମେଣ୍ଡ ଆଦି ଏବେ ସହରର ବିଭିନ୍ନ
ପାର୍ଲରଗୁଡ଼ିକରେ କରାଯାଉଛନ୍ତି । ଏଥୁସହ
ଦୂଚାର ବୌନ୍‌ଦ୍ୟକୁ ଦ୍ଵିଗୁଡ଼ିତ କରିବାକୁ ଏବେ
ହାଇଡ୍ରା ଫ୍ରେଷିଆଲ, ମେଟିକାଲ ଗ୍ରେଡ,
ଫ୍ରେଷିଆଲ, କେମିକାଲ ପିଲ, ଏଲିଙ୍ଗଟି
ଲାଇଟ ଥେରାପି ଲାଇପି ବିଷ୍ଟଟି ଟ୍ରିଚମେଣ୍ଡ
କରୁଛନ୍ତି । ତେବେ ଏସବୁ ଜିତରୁ ହାଇଡ୍ରା

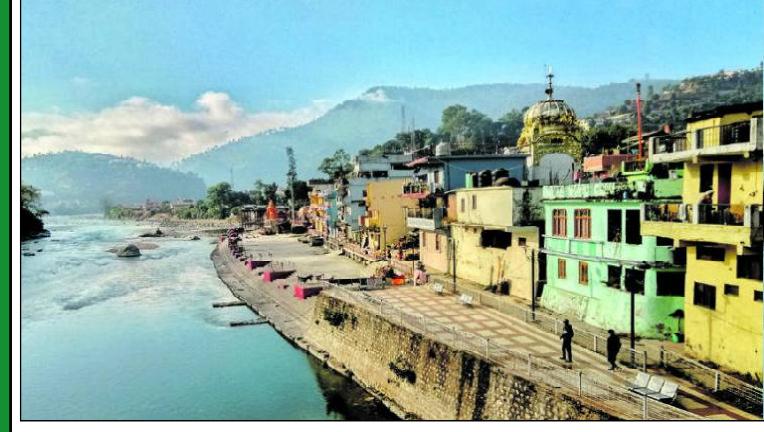
ଫେସିଆଲ୍‌ର କାହିଦା ବନ୍ଦୁଛି । ଏହି ଫେସିଆଲ୍‌ରେ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଘୋଦିଯ୍ ଉପକରଣ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚେହେରାର ମୃତ କୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ବାହାର କରାଯାଇଥାଏ । ଚର୍ମ ଉପରେ ଆଣିଅଞ୍ଚିତାଙ୍କ ସେରମ ଭର୍ତ୍ତା କରାଯାଇଥାଏ । ଯେଉଁଥାରୁ ଚର୍ମର ଚମଳ ଫେରି ଆସେ । ଏହାଦାରା କୌଣସି ପାର୍ଶ୍ଵପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାଦିଏ ନାହିଁ । ଏହି ଫେସିଆଲ୍ ଦ୍ୱାରା ମୁହଁରୁ କଳାଦାଗ, ବାର୍ଜକ୍ୟ, ଦ୍ୱତ୍ତାର କୁଞ୍ଚନ, ମୂଖଶୁଣ, ଆଜନେ ଆଦି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଥାଏ । ସମ୍ମୂର୍ଖ ମେସିନ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହି ଫେସିଆଲ୍ କରାଯାଇଥାଏ । ଏଥୁରେ ଏଲାଙ୍କି ମାୟ୍ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ଏବଂ ପରେ ବିଭିନ୍ନ ସେରମ, କ୍ରିମ ଆଦି ଲଗାଯାଏ । ମସାଇ, କ୍ଲିନକିଙ୍ଗ, ସ୍କ୍ରିବିଙ୍ଗ, ଆଖି ଓ ନାକ ତଳ ସପା ପାଇଁ ସୁପରରୋନିକ୍ ମେସିନ୍ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ‘ହେଯାର ହାକର’ ପାର୍ଲରର କର୍ମଚାରୀ ଦୟାନନ୍ଦ ଠାକୁର କୁହାନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପାର୍ଲର ୯ ମାସ ହେଲାଣି ଏହି ଫେସିଆଲ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଗ୍ରାହକଙ୍କ ବୁଢ଼ି ଅନୁଯାୟୀ ଓ ଦ୍ୱତ୍ତା ଅନୁଯାୟୀ ଆମେ ଫେସିଆଲ୍ କିମ୍ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉ । ଏହାର ଦାମ ୩୫୦୦ ରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ୪୦୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଛି । ଡଣା+, ଲାକୁସା ଓ ମେର ଫେସିଆଲ୍‌ର କାହିଦା ଅଧିକ ରହିଛି । ପ୍ରତି ୨୦ ଦିନରେ ଥରେ ହାତଭାବ ଫେସିଆଲ୍ କରିବାଦ୍ୱାରା ମୁହଁରୁ ମୃତ ଚର୍ମକୋଷଗୁଡ଼ିକ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଚର୍ମରେ ଆର୍ଦ୍ରତା ଭରିଥାଏ । ଏଥୁରେ ଆମକୁ ହାତ ମାରିବାକୁ ପଡ଼ି ନ ଥାଏ । ସମ୍ମୂର୍ଖ କାର୍ଯ୍ୟ ମେସିନ୍ ହଁ କରିଥାଏ । ଦ୍ୱତ୍ତାରେ ଚର୍ମର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ମେସିନ୍‌ଟି ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ସେଥୁପାଇଁ ଆଜିକାଳ ଅଧିକାଂଶ ମହିଳା ଏହି ଫେସିଆଲକୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଶ୍ରୀ ଠାକୁର କହିଛନ୍ତି ।

ମାନସନନ୍ଦିନୀ ସର୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ନଦୀ

‘ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ରାମାୟଣ’ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଏହି ଉଚ୍ଛି ଯେଉଁ ନଦୀ ସଂପର୍କରେ କୁହାୟାଇଛି, ସେହି ନଦୀ ହେଉଛି ଲୋକପାବନୀ ସରମ୍ବୁ, ସାରଦା, କାଳୀନଦୀ, ଯାଘରା ବା ଘର୍ଗରା । ଏହା ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ପ୍ରବାହିତ ଏକ ନଦୀ । ଏହି ପୁଣ୍ୟତୋଯା ନଦୀର ଉଲ୍ଲେଖ ‘ମହାଭାରତ’, ‘ରାମାୟଣ’, ‘ପଦ୍ମପୂରାଣ’ ଓ ପାଣିନୀଙ୍କ ‘ଅଷ୍ଟାଧ୍ୟାୟୀ’ ଆଦିରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ନଦୀର ଜନ୍ମ ସଂପର୍କରେ ଏକ ମଧୁମୟ କାହାଣୀର ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଏକଦା ଶଙ୍କାସୁର ବଧ ପରେ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ ଆନନ୍ଦାସ୍ତୁ ତାଙ୍କ ନମ୍ବ କୋଣରେ ସଂଦିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତରାଗରଥଙ୍କ ତପସ୍ୟାରେ ତାହା ଭାଗୀରଥ ହୋଇ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣ ପାଦରୁ ବହିର୍ଗତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି, ଯେତେବେଳେ ମନ୍ତ୍ର ଅଯୋଧ୍ୟାନଗରୀ ନିର୍ମାଣ କଲେ, ସେତେବେଳେ ଶୁଭକାରିଣୀ ସରମ୍ବୁନଦୀ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ବାମପାଦର ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ କୋଣରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ଅଯୋଧ୍ୟା ଭୂମିକୁ ଧୋତ କଲା । ଅତେବ ଅଯୋଧ୍ୟାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଜତିହାସର ମୂଳଦାସୀ-ଦେବ ପାବନୀ ସରମ୍ବୁ । ସରମ୍ବୁ ଅର୍ଥ ସ୍ରୋତ । ଏହା ଘର୍ଗର ନାଦ କରି ହିମାଳୟର ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଥାବୁ ଏହାର ନାମ ଘର୍ଗରା । ମାନସରୋବରରୁ ଏହାର ଉପରି ହେତୁ ‘ତୁଳସୀ ରାମାୟଣ’ରେ ଏହାକୁ ‘ମାନସନନ୍ଦିନୀ’ ନାମରେ ନାମିତ କରାଯାଇଛି । ପୁରାଣର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ, କୋଣକ ଦେଶ ନାମକ ଏକ ମହାନ ଧନଧାନ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶ ସରମ୍ବୁ ନଦୀ ଢାଇରେ ଥିଲା । ଏହି ନଦୀ ହିମାଳୟର ବାହାରି ପ୍ରାୟ

‘ଅଧାର୍ମ ରାମାଯଣ’ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଏହି ଉଚ୍ଛିତ ଯେଉଁ
ନଦୀ ସଂପର୍କରେ କୁହାପାଇଛି, ମେହି ନଦୀ
ଦେଉଛି ଲୋକପାଦନୀ ସରୟୁ ସାରଦା,
କାଳୀନଦୀ, ଘାନରା ବା ଘର୍ଣ୍ଣରା । ଏହା ଉତ୍ତର
ଭାରତରେ ପ୍ରବାହିତ ଏକ ନଦୀ ।

୩୫୦ କିଲୋମିଟର ଅତିକ୍ରମ କରି ଚେରାନ ତୀର୍ଥରେ ଗଞ୍ଜା ସହିତ ମିଳିତ ହୋଇଛି । କଥୁତ ଅଛି, ଏହି ତୀର୍ଥରେ ଦଶରଥଙ୍କର ପିତା ଅଜ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ । ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ, ଏହି ନଦୀ ତୀର ଘନ ଜଗଳରେ ସୂର୍ଯ୍ୟବର୍ଣ୍ଣା ରାଜାମାନେ ମୃଗୟା କରୁଥିଲେ । ଦଶରଥ ସେହି ମୃଗୟା କାଳରେ ଶବଦେବୀ ବାଣ ପ୍ରୟୋଗ କରି, ଶ୍ରବଣକୁମାରଙ୍କୁ ବଧ କରି ଅଭିଶପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହି ନଦୀରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶେଷନାଗ ହୋଇ ପାତାଳପୁରୀ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ଉର୍ମିଳା ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ । ସ୍ଵାଧ୍ୟ ରାମକ୍ରମ ସରମ୍ଭ ନଦୀରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରି ବୈକୁଣ୍ଠ ଗମନ କରିଥିଲେ । ଏଣୁ ସରମ୍ଭକୁ କୁହାୟାଏ ବୈକୁଣ୍ଠ ଗମନର ଦ୍ୱାରା । ଏହି ନଦୀରେ ସ୍ଵାନ କଲେ ବୈକୁଣ୍ଠରେ ସ୍ଵାନ ମିଳେ ବୋଲି ବିଶ୍ଵାସ କରାଯାଏ । ‘ରାମକି ପୌଡ଼ି’ ନାମରେ ସରମ୍ଭ ନଦୀରେ ୨୫ଟି ଘାନ ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁମାନେ ସ୍ଵାନ କରିଥାନ୍ତି । ଏସବୁ ସର୍ବେ ସରମ୍ଭକୁ ଶିବଙ୍କର ଅଭିଶାପ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ରାମକ୍ରମ ଏହି ନଦୀରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିବାରୁ କ୍ଳୋଧିତ ହୋଇ ଶିବ ସରମ୍ଭକୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇଥିଲେ- ତୋର ଜଳରେ ଯେ ଆଚମନ କରିବ ସେ ନର୍କଗାମୀ ହେବ । ଏଥୁରେ ସରମ୍ଭ ଦୁଃଖୁଡ଼ ହେବାରୁ ଶିବ ତାକୁ ସେହି ଦଶ୍ଗ୍ରୁ ମୁଣ୍ଡ କରିଥିଲେ । ସରମ୍ଭ ନଦୀ ଭାରତ ଓ ନେପାଳ ସୀମାରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବିହାରର ପାରନ, ଜିଲ୍ଲାର ଚେରାନ ଠାରେ ଗଞ୍ଜା ନଦୀରେ ମିଳିତ ହୋଇଛି ।

